

**НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ**

**“Практичні рекомендації стягнення оплати правової
допомоги адвоката як судових витрат у господарських
справах”**

Жуков Сергій Вікторович

к.ю.н., адвокат, член Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури

* **Актуальність питання та мета:**

- * Стягнення витрат на правову допомогу адвоката (адвокатського об'єднання або бюро) у господарському процесі як судових витрат покладається на сторону, що програла спір.
- * Переваги для клієнта - Клієнт повертає свої гроші витрачені на правову допомогу адвоката з іншої сторони спору і це йому вигідно і справедливо.
- * Переваги для адвоката – адвокат отримує оплату послуг попередньо в зв'язку з необхідністю її документального підтвердження перед господарським судом.

* Правові підстави:

- * Частина судових витрат складається з оплати послуг адвоката та інших витрат, пов'язаних з розглядом справи (ч. 1 ст. 44 ГПК України);
- * Витрати, що підлягають сплаті за послуги адвоката, визначаються у порядку, встановленому Законом України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність” (ч. 3 ст. 48 ГПК України);
- * Суми, які підлягають сплаті за послуги адвоката та інші витрати, пов'язані з розглядом справи, покладаються:
 - при задоволенні позову - на відповідача;
 - при відмові в позові - на позивача;
 - при частковому задоволенні позову - на обидві сторони пропорційно розміру задоволених позовних вимог (ч. 5 ст. 49 ГПК України).

* Практика застосування:

- * Рішення Конституційного суду України від 11.07.2013 року (Справа про відшкодування витрат на юридичні послуги у господарському судочинстві. Судові витрати - це виключно послуги адвоката (адвокатського об'єднання або бюро);
- * Постанова Пленуму ВГС України №7 від 21.02.2013 року “Про деякі питання практики застосування розділу VI Господарського процесуального кодексу України” (перелік документів для стягнення витрат на адвоката);
- * Інформаційний лист ВГС України від 13.02.2002 року (про врахування співрозмірності розміру оплати за адвокатські послуги);
- * Інформаційний лист ВГС України від 18.03.2008 року (про критерії співрозмірності розміру оплати за адвокатські послуги).

* Перелік необхідних документів:

Відшкодування витрат на послуги адвоката здійснюється господарським судом за наявності документального підтвердження витрат, а саме:

- * Договір про надання адвокатських послуг щодо ведення справи у суді, належно оформлена довіреність на представництво в суді, рахунок, акт приймання-передачі послуг. В договорі обов'язково зазначаються повноваження адвоката як представника або обмеження його прав на вчинення окремих процесуальних дій;
- * Оригінал платіжного доручення, яке підтверджує сплату відповідних послуг (тобто відбувається передоплата);
- * Копія свідоцтва адвоката, який представляв інтереси відповідної сторони (завірена належним чином). Можна надати витяг з Єдиного реєстру адвокатів;
- * Оригінал ордеру адвоката, виданого відповідним адвокатським об'єднанням;
- * Витяг з Статуту адвокатського об'єднання;
- * Копія виписки про реєстрацію адвокатського об'єднання.

*** Правові особливості:
Судові витрати на оплату послуг
виключно адвоката**

- * Адвокат може здійснювати свою діяльність індивідуально або в організаційно-правових формах адвокатського бюро чи адвокатського об'єднання (ч. 3 ст.4 “Про адвокатуру та адвокатську діяльність”)
- * Витрати пов'язані з оплатою послуг адвоката, у контексті статті 59 Конституції України потрібно розуміти так, що до складу судових витрат на юридичні послуги, які підлягають відшкодуванню юридичній особі у господарському судочинстві, належать суми, сплачені такою особою, якщо інше не передбачено законом, лише за послуги адвоката (рішення КСУ України від 11.07.2013 року).
- * Не може бути ситуації коли послуги здійснює адвокат, а кошти отримує фізична особа-підприємець.

* Правові особливості: Фактична сплата за адвокатські послуги

- * Відшкодування витрат на оплату послуг адвоката здійснюється за наявності документального підтвердження витрат, а саме платіжного доручення про сплату коштів. У разі неподання відповідних документів у господарського суду відсутні підстави для покладення на іншу сторону зазначених сум.
- * Рішення КС України від 11.07.2013 року в резолютивній частині вживає форму “витрати сплачені”.
- * НАСЛІДКИ: відсутня можливість стягнення коштів “по результату” (гонорар успіху). Отже, це є певним обмеженням ст. 30 Закону України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність”, так як порядок обчислення гонорару (фіксований чи почасовий) та порядок сплати гонорару адвоката зазначається саме у договорі.

* **Правові особливості: Принцип “розумної необхідності” при визначенні розміру оплати за послуги адвоката**

- * Розмір відшкодування не повинен бути неспіврозмірним, тобто явно завищеним. Суд з урахуванням матеріалів конкретної справи, зокрема ціни позову може обмежити цей розмір з огляду на розумну необхідність;
- * Розумна необхідність - це врахування часу, який міг би витратити на підготовку матеріалів кваліфікований фахівець, тривалість розгляду і складність справи; вартість відповідних послуг адвокатів, яка склалася в країні або в регіоні, наявні відомості органів статистики або інших органів про ціни на ринку юридичних послуг; ціна позову; докази, що підтверджують розумність витрат на оплату послуг адвоката (отже, це суто оціночне поняття);
- * Докази, які підтверджують розумність витрат на оплату послуг адвоката, повинна подавати сторона, що вимагає відшкодування таких витрат (п. 6.5. Постанови Пленуму ВГСУ №7 від 21.02.2013 року)

*** Правові особливості:
Стягнення витрат як збитків**

- * Судові витрати не є збитками в розумінні статті 224 ГК України та статті 22 ЦК України, не входять до складу ціни позову і не можуть стягуватися під виглядом збитків (Постанова Пленуму ВГСУ №7 від 21.02.2013 року).